

Bohaterowie narodowi na Filipinach

20 września 2022

Często mówi się, że Filipiny nie posiadają swojej własnej kultury, lecz korzystają ze wszystkiego, co pozostało po kolonizatorach. W jakimś sensie jest to prawda – Filipiny przyjęły bardzo dużo w spadku po cywilizacji Zachodu. Pozostając w dobrych stosunkach z byłymi kolonizatorami, Filipińczycy uważają jednak za bohaterów narodowych tych, którzy walczyli przeciwko obcemu panowaniu.

Filipińczycy nie bardzo lubią mówić o swojej historii. Nic dziwnego, skoro tak krótko mogli cieszyć się całkowitą niepodległością swego kraju – na początku Filipiny były kolonią hiszpańską, później amerykańską. W roku 1995 Filipiński Komitet Bohaterów Narodowych (The Philippine National Heroes Committee) wyróżnił kilka osób, które otrzymały oficjalny status bohatera narodowego. Kto trafił, a kto nie trafił na tę listę?

Ferdynand Magellan

Ferdynand Magellan jest dla Europejczyków najbardziej znaną postacią związaną z historią Filipin. Mimo że był Portugalczykiem, swoje życie wielki podróżnik spędził na służbie hiszpańskiej. Swoją karierę żeglarza Magellan rozpoczął w 1505 roku, kiedy jego okręt dopłynął do Indii. Następną miała być wyprawa dookoła świata. W rezultacie konfliktu z królem Portugalii Manuelem I Magellan zdecydował się wyruszyć jednak pod flagą Hiszpanii. 20 września 1519 roku pięcioma statkami skierował się w stronę Brazylii. Wkrótce udało mu się znaleźć cieśninę łączącą Atlantyk i Pacyfik i 13 lutego 1521 roku podróżnik przekroczył równik. W kwietniu okręt hiszpański dotarł do wyspy Cebu, obecnie jednej z

provincji Filipin.

Od razu po przybyciu Magellan nawiązał kontakt z miejscowymi władzami i zaproponował im umowę handlową. Następnym krokiem zostało przyjęcie chrztu przez Filipińczyków. Radża Humabon wraz ze swoimi poddanymi przyjął chrzest i dał Hiszpanom prawo do prowadzenia handlu z wyspami. Filipiny pozostają krajem katolickim do dziś. Wszędzie budują się nowe kościoły, a niektóre ulice i instytucje noszą imiona papieży rzymskich (np. w Cebu znajduje się ulica Jana Pawła II). Poza tym w centrum miasta znajduje się Magellan's Cross w miejscu, w którym według legendy Magellan podczas swojej podróży dookoła świata zatknął pierwszy krzyż. Mimo że oficjalnie Magellan nie posiada statusu bohatera narodowego, Filipińczycy dostrzegają, że jego wizyta była momentem przełomowym w historii ich kraju. Największym bohaterem narodowym na Filipach jest jednak, paradoksalnie, Lapu-Lapu – zabójca Magellana.

Lapu-Lapu

Lapu-Lapu rządził sąsiadującą z Cebu wyspą Mactan (teraz te dwie wyspy połączone są ze sobą dwoma mostami). Uznawany jest za przywódcę pierwszego powstania w imię niepodległości Filipin. Lapu-Lapu wystąpił przeciwko żądaniom Hiszpanów, co stało się przyczyną wojny. Magellan miał wprowadzić broń palną, ale dysponował ledwie pięćdziesięcioosobowym oddziałem przeciwko ponad tysiącowi dobrze wyszkolonych wojowników władcy Mactana. 28 kwietnia 1521 roku miała miejsce bitwa i to właśnie w jej trakcie Magellan poniósł śmierć z ręki Lapu-Lapu. Dziś w Cebu obaj mają swój pomnik. Co ciekawe, Lapu-Lapu nie chciał przyjąć chrztu, więc paradoksalnie Filipińczycy uważają za bohaterów narodowych pierwszego misjonarza oraz jego zabójcę.

Filipiny pozostawały kolonią hiszpańską od 1565 roku, kiedy na wyspy dotarł Miguel López de Legazpi. W XIX wieku okazało się niemożliwym utrzymywać dobre stosunki z władzami hiszpańskimi.

Niezadowolenie Filipińczyków rosło i u schyłku stulecia zaczęła się burza.

José Rizal

Jose Rizal pochodził z rodziny średniozamożnego posiadacza ziemskiego i miał wyjątkowe dobre wykształcenie. Podróżując po Europie, Ameryce i Azji Rizal opanował dwadzieścia dwa języki, w tym m.in. arabski, chiński, angielski, grecki, hebrajski, rosyjski i łacinę. Rizal był postacią prawdziwie wszechstronną: zajmował się historią, architekturą i językoznawstwem, był malarzem i rzeźbiarzem, nie były mu obce zarówno nauki humanistyczne, jak i przyrodnicze. Przede wszystkim jednak był poetą.

W 1886 roku została wydana jego pierwsza nowela pt „Noli me tangere” („Nie dotykaj mnie”) dotycząca problemów wewnętrznych kraju. Pięć lat później poeta opublikował swoją drugą nowelę „El filibustierismo” („Rządy chciwości”). Rizal domagał się w nich nadania Filipinom statusu jednej z równorzędnych prowincji kraju oraz prawa do reprezentacji w parlamencie, zastąpienia hiszpańskich zakonników przez rodzimych księży, prawa do swobody zgromadzeń i wolności słowa. Głównie chodziło o równość Hiszpanów i Filipińczyków wobec prawa. Obydwie nowele wywołały niechęć rządu. Zastąpiwszy działalność literacką działalnością polityczną, w 1892 roku Rizal założył Ligę Filipińską (La Liga Filipina). Była to organizacja pokojowa, ale policja zatrzymała poetę i dwa tygodnie Rizal spędził w więzieniu Forte Santiago w mieście Dapitan na wyspie Mindanao. Po wyjściu z więzienia został zmuszony do opuszczenia kraju, jednak wrócił już w 1896 roku, gdy tylko rozpoczęła się rewolucja filipińska, będąca próbą wywalczenia dla Filipin niepodległości. Mimo że Jose Rizal nigdy nie pisał o całkowitej niepodległości kraju, ponownie został aresztowany i tym razem skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano 30 grudnia – został rozstrzelany w Manili. W nocy przed śmiercią napisał swój ostatni wiersz, któremu często przypisuje się tytuł

„Ostatnie pożegnanie” (błędnie – tak naprawdę nigdy nie został zatytułowany). Rocznicą śmierci Rizala (Rizal Day) obchodzona jest na Filipinach jako święto narodowe.

Poza Rizalem jeszcze kilka działaczy rewolucji filipińskiej uważanych jest na Filipinach za bohaterów narodowych. Po jego aresztowaniu 6 lipca 1892 roku Liga Filipińska rozpadła się na dwa obozy – umiarkowany i radykalny. Nowe stowarzyszenie radykalne nazywało się w języku filipińskim Kataastasaan Kagalangalang Katipunan ng mga Anak ng Bayun (Najwyższe i Najczcigodniejsze Stowarzyszenie Synów Narodu). Katipunan składało się przede wszystkim z przedstawicieli klasy średniej i niższej. Przywództwo objął Andres Bonifacio.

Andres Bonifacio

Jeden z czołowych działaczy rewolucji filipińskiej urodził się w 1863 roku w Manili. Przez jakiś czas pracował w brytyjskiej kompanii handlowej J.M. Fleming & Co. Jego życie prywatne było tragiczne: pierwsza żona umarła, później stracił dziecko z drugiego małżeństwa. W 1892 roku Bonifacio został członkiem założonej przez Rizala Ligi Filipińskiej.

Początek rewolucji w sierpniu 1896 roku dla Katipunan był udany – armia Bonifacia osiągnęła sukces w bitwie o Sant-Hose-del-Monte. Jednak po tym zwycięstwie wojska powstańców zaczęły przegrywać. Liczne porażki spowodowały wzrost popularności w prowincji Cavite drugiego przywódcy Katipunan – Emilia Aguinalda. Wkrótce powstańcy rozdzielili się na dwa skrzydła – tych, którzy popierali Bonifacia oraz tych, którzy popierali Aguinalda. 22 marca 1897 roku odbyło się spotkanie rządu rewolucyjnego, podczas którego przeprowadzono wybory do rządu, a dowódcą głównym został wybrany Emilio Aguinaldo. Bonifacio nie uznał decyzji rządu, więc razem z bratem Procopiem został aresztowany przez nowego przywódcę i skazany na karę śmierci za zdradę. 10 maja wyrok został wykonany.

Rocznicą narodzin Andresa Bonifacia („Kaarawan ni Bonifacio”)

jest świętem narodowym na Filipinach, obchodzonym od 1921 roku. Nie odbywają się wtedy żadne szczególne obchody, ale często z tej okazji ludzie wykorzystują swój dzień wolny od pracy, by odwiedzić miejsca związane z powstańcem.

Emilio Aguinaldo

Emilio Aguinaldo urodził się w 1869 w Cavite. Zanim został zaproszony do Katipunan przez Andresa Bonifacia, zajmował się polityką w rodzinnym mieście. Po śmierci swojego przeciwnika Aguinaldo zawarł z Hiszpanami umowę znaną jako „Pakt Biac-na-Bató”. Hiszpania obiecała reformy, na co Aguinaldo przystał i zatrzymał swoje wojska. Żadna reforma w praktyce nie została jednak przeprowadzona. Wtedy Aguinaldo i jego zwolennicy wzięli udział w wojnie amerykańsko-hiszpańskiej po stronie USA. Wojnę wygrali Amerykanie.

W 1898 roku Filipiny oficjalnie zostały państwem niepodległym; została też uchwalona konstytucja. Emilio Aguinaldo został pierwszym prezydentem republiki. Jednak już w 1899 roku Filipiny zaczęły wojnę ze Stanami Zjednoczonymi. Mimo że armia Aguinalda przez długi czas walczyła z sukcesem, w 1901 roku została pokonana, a prezydent trafił do niewoli. Nagle Aguinaldo złożył przysięgę wierności Stanom Zjednoczonym i całkowicie wycofał się z polityki. W 1945 roku został aresztowany przez żołnierzy amerykańskich, a rząd zarzucił mu kolaborację z Japonią. Później były prezydent został zrehabilitowany. Umarł w 1964 w wieku 94 lat.

Ciekawe jest to, że Filipiny uważają za bohaterów narodowych ludzi, którzy osobiście się znali i walczyli przeciwko sobie. Lapu-Lapu zabił Magellana, ale obydwójce są szanowani na wyspach filipińskich. Skomplikowane stosunki Rizala, Bonifacia i Aguinalda nie okazały się przeszkodą, żeby pamiętać wszystkich trzech i podkreślać ich szczególną rolę w historii Filipin. Trudno zresztą zaprzeczyć, że każdy z nich walczył o wolność narodu filipińskiego.

Poza tymi, którzy walczyli z orężem w rękę, możemy mówić o politykach zasłużonych ważnymi reformami na rzecz kraju. Jednym z nich jest Corazon Aquino.

Corazon Aquino

Corazon Aquino jest jedyną kobietą-bohaterem narodowym w historii Filipin. Corazon była dobrze wykształcona, ukończyła uniwersytet w USA. W 1954 roku wyszła za mąż za Benignę Aquina i przez prawie dwadzieścia lat zajmowała się tylko i wyłącznie swoją rodziną i sprawami domowymi. W tym samym czasie jej mąż robił karierę polityczną i w 1967 roku został senatorem. Benigno Aquino był w opozycji w stosunku do rządzącego wtedy prezydenta Fernanda Marcosa. W 1973 roku przed rozpoczęciem kolejnych wyborów prezydenckich Aquino trafił do więzienia, gdzie spędził siedem lat. Udało mu się z niego wydostać dzięki pomocy prezydenta Stanów Zjednoczonych Jimmy'ego Cartera. Razem z rodziną Aquino został zmuszony do opuszczenia kraju. Został zabity w 1983 roku na lotnisku w Manili podczas próby powrotu na Filipiny (teraz lotnisko nosi imię Ninoya Aquina – pseudonim Benigny). Wtedy zaczęła rozwijać się kariera polityczna jego żony Corazon Aquino. Corazon zaczęła zajmować się polityką tuż po aresztowaniu męża, ale dopiero po jego śmierci została prawdziwą przywódczynią opozycji, a 25 lutego 1986 roku pierwszą kobietą-prezydentem Filipin.

Okres rządów Corazon Aquino na Filipinach uważany jest za początek reform demokratycznych w kraju. Została przyjęta nowa konstytucja i przeprowadzona reforma rolna. Poza tym z Filipin zniknęły ostatecznie ostatnie bazy wojskowe USA. Podczas jej panowania Filipińczycy zaczęli mówić w języku angielskim – wcześniej poza językiem filipińskim, który jest połączeniem trzynastu języków miejscowych, funkcjonował hiszpański, a angielski nie był powszechnie używany. Teraz jest to jeden z dwóch oficjalnych języków kraju.

Corazon Aquino była prezydentem w ciągu tylko jednej kadencji.

Umarła w 2009 roku. Jej syn Benigno Aquino został prezydentem Filipin w 2010 roku. I choć Corazon posiada oficjalny status bohatera narodowego, 21 sierpnia Filipińczycy świętują przede wszystkim rocznicę śmierci jej męża Benigny.

Autorstwo: Olga Lebedeva

Źródło: Histmag.org

Licencja: [CC BY-SA 3.0](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)

Bibliografia

1. Bergreen Laurence, „Poza krawędź świata”, Rebis, Poznań 2014.
2. „Proclamation Nr. 459” [w:] „Official Gazette”, dostęp: 4 września 2015, <http://www.gov.ph/2012/08/16/proclamation-no-459-s-2012/>
3. „Revolution in the Philippines?”, red. Martin Wright, Longman, Harlow 1988.
4. Słabczyński Tadeusz, „Wielcy odkrywcy i podróżnicy”, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1995.
5. Szczepanski Kallie, „Andres Bonifacio of the Phillipines” [w:] Asianhistory.com, dostęp: 4 września 2015 roku, <http://asianhistory.about.com/od/philippines/p/Biography-of-Andres-Bonifacio-Filipino-Anti-Colonial-Leader.htm>
6. Szczepanski Kallie, „Corazon Aquino” [w:] Asianhistory.com, dostęp: 4 września 2015, <http://asianhistory.about.com/od/philippines/p/Biography-of-Corazon-Aquino.htm>
7. Szczepanski Kallie, „Jose Rizal, the National Hero of the Phillipines” [w:] Asianhistory.com, dostęp: 4 września 2015, <http://asianhistory.about.com/od/profilesofasianleaders/p/jose-rizalbio.htm>

8. „Wielcy odkrywcy”, pod red. Robina Hanbury-Tenisona, BOSZ, Olszanica 2011.